

Lemegy a nap

William Faulkner

I.

A hétfő mostanában semmiben sem különbözik Jeffersonban a hét bármely más napjától. Az utcákat kikövezték, a telefon- és villamostársaságok pedig mind többet vágnak ki az árnyékat adó mocsártölgy, juhar, szentjánoskenyér és szilfák közül, hogy helyet csináljanak a sivár és vértelen gyümölcsfák fürtjeitől terhes, gögös vaspóznáknak, s városi mosodánk is van már, amely hétfőn reggelenként különleges, élénk színű autókkal, heves és hangos túlkölés közben szedi össze a heti szennyest, a gumikerekek halkán sziszegő, tovatűnő neszt hallatnak az aszfalton, mintha valaki selymet szakítana, csupán a néger asszonyok maradtak meg, akik régi szokás szerint a fehérek alsóneműjét mossák, s ma autóval szedik össze vagy hordják szét.

Tizenöt évvel ezelőtt azonban a csendes, poros, árnyas utcák hétfőn reggel mindig tele voltak néger asszonyokkal; szilárd tartású, turbánba csavart fejükön lepedőbe kötött fehérműs batyukat egyensúlyoztak, melyek nagyok voltak, akár a gyapotbálák, s úgy mentek végig velük a fehérek házának konvhaajtaja és a néger negyed kunyhóinak ajtaja előtt fekvő megfeketedett mosóteknők között húzódozó úton, hogy kezükkel hozzá se értek.

Nancy is felrakta ilyenkor fejére a maga batyuját, s ennek tetejére tette fel szalmából font matrózkalapját, amelyet télen-nyáron egyaránt viselt. Magas nő volt, hosszúkas, szomorú arca kissé beesett ott, ahol fogai hiányoztak. Néha jó darabon elkísértük lefelé az ösvényen, hogy láthassuk, miként egyensúlyozza fején a batyut s a kalapot, melyek sohasem rezdültek vagy inogtak meg, még akkor sem, amikor leereszkedett az árokba, és a másik oldalon kimászott, majd átbújt a

kerítésen lévő nyíláson. Ilyenkor kezére és térdére ereszkedett, úgy mászott keresztül a lyukon, fejét mereven feltartva, a batyu közben szilárdan állt, akár valami szikla vagy léggömb; azután talpra állt, és folytatta útját.

A mosonöknék néha férjük segédkezett a ruha összeszedésében és széthordásában, Jubah azonban ezt sohasem tette meg Nancynak, még azelőtt sem, mikor Apa még nem mondta neki, hogy tartsa távol magát a házunktól, s még akkor sem, amikor Dilsey beteg volt és Nancy járt főzni hozzánk.

Akkoriban majd minden másnap le kellett mennünk az ösvényen Nancy házához, hogy elhívjuk a reggelit megfőzni. Rendszerint megálltunk az ároknál, mert Apa meghagyta nekünk, hogy óvakodjunk Jubahtól — alacsony, fekete ember volt, arcán egy borotvavágás nyomával —, s köveket hajigáltunk, amíg csak Nancy az ajtóhoz nem jött, és ki nem dugta a fejét, amelyen most semmit sem viselt.

— Miért dobáljátok a házamat? — kérdezte. — Mit akartok, kis ördögök?

— Apa hív, hogy csinálj reggelit — kiáltotta felé Caddy. — Már fél órája vár rád, azt mondja, azonnal gyere.

— Bánom is én a reggelit — felelte Nancy. — Előbb kidörgölöm szememből az álmot.

— Fogadjunk, hogy részeg vagy — szólt Jason. — Apa azt mondja, hogy iszol. Részeg vagy, Nancy?

— Ki mondja azt? — kérdezte Nancy. — Ki kell dörgölnöm szememből az álmot. Nem törődöm a reggelivel.

Nemsokára abbahagytuk a dobálást és hazamentünk. Amikor végre megénkezett, már túl késő volt ahhoz, hogy iskolába menjek. Azt hittük, a whisky okozza ezt, amíg csak egy napon le nem tartóztatták, be nem börtönözték, és át nem adták Mr. Stovallnak. Mr. Stovall bankpénztáros volt és a baptista egyház diakónusa, Nancy pedig egyre ezt hajtogatta:

— Mikor fizetsz nekem, fehér ember? Mikor fizetsz nekem, fehér ember? Már három ízben egy centet sem fizettél. — Mr. Stovall egy ütéssel a földre terítette, de ő továbbra is csak ezt ismételte. — Mikor fizetsz nekem, fehér ember? Már három ízben... — Ezt addig folytatta, míg Mr. Stovall cipője sarkával a szájába nem rúgott. A rendőrbíró lefogta Mr. Stovallt, Nancy pedig ott maradt fekvé az utcán és felkacagott. Felemelte fejét, kiköpött egy csomó vért és néhány fogat, majd újra így szólt: — Három ízben egyetlen centet sem fizettél.

Így vesztette el a fogait. Ezen a napon mindenki Nancyról és Mr. Stovallról beszélt, s akik este a börtön előtt elhaladtak, valamennyien hallhatták Nancyt énekelni és kiáltozni. Látták, ahogy kezével szorongatja az ablakrácsot, sokan megálltak, hallgatták kiáltozásait és a börtönőr hangját, aki megkísérelte elcsendesíteni. Nem hallgatott el egészen reggelig, amikor is a börtönőr valami zörgésre és kaparászásra lett figyelmes, felment, és ott találta Nancyt az ablakrácson lógva. Azt mondta, kokain okozta ezt, nem pedig whisky, mert egyetlen nigger sem kísérel meg öngyilkosságot, ha nem szedte tele magát kokainnal, hisz egy kokainnal telt nigger már nem is nigger.

A börtönőr levágta és életre keltette; majd megverte és megkorbácsolta. A ruhájával akasztotta fel magát. Egészen jól elrendezte a dolgot, csupán az volt a baj, hogy mikor letartóztatták, egyetlen ruhán kívül semmi sem volt rajta, ezért nem tudta mivel összekötözni kezét, s később képtelen volt elengedni az ablakpárkányt. A börtönőr meghallotta a zajt, felszaladt, és ott találta Nancyt az ablakon lógva, teljesen meztelenül.

Amikor Dilsey betegen feküdt kunyhójában és Nancy főzött nekünk, észrevettük, hogy köténye erősen kidomborodik; ez még azelőtt történt, amikor Apa még nem mondta meg Jubahnak, hogy tartsa magát távol a házuunktól. Jubah a konyhában a tűzhely mellett ült, fekete arcán olyan volt a borotva okozta forradás, mintha egy darab piszkos kötél volna. Azt mondta, Nancy egy görögdinnyét rejteget a ruhája alatt. Pedig tél volt.

— Honnan szereztél télen görögdinnyét? — kérdezte Caddy.

— Nem én szereztem — válaszolta Jubah. — Nem én adtam neki. De azért felvágatom, mintha az enyém volna.

— Mi ütött beléd, hogy így beszélsz ezek előtt a gyerekek előtt? — szólt rá Nancy. — Miért nem mész a dolgodra? Te csináltad. Azt akarod, hogy Mr. Jason rajtakapjon, amint a konyhája körül lebzszel, és így beszélsz a gyerekei előtt?

— Hogy beszél, Nancy? — kérdezte Caddy.

— Nekem nem szabad a fehérek konyhája körül lógni — mondta Jubah —, de ők persze lóghatnak az enyém körül. Fehér ember bejöhet a házamba és én nem zavarhatom ki. Ha be akar jönni a házamba, akkor nincs is házam. Én nem küldhetem el, de ő sem rúghat ki engem. Ezt mégsem teheti meg.

Dilsey még mindig betegen feküdt a kunyhójában. Apa megmondta Jubahnak, hogy tartsa magát távol a házuunktól. Dilsey még mindig beteg volt. Betegsége elég soká tartott. Vacsora után a könyvtárszobában voltunk.

— Nancy még mindig nem készült el? — kérdezte anyám. — Azt hiszem, elég edeje volt elmosni az edényeket.

— Eredj, Quentin — szólt Apa —, és nézd meg, elkészült-e már. Mondd meg neki, hogy hazamehet.

Kimentem a konyhába. Nancy már befejezte a munkáját. Az edényt elrakta, s a tűz is kialudt már. Egy széken ült a hideg tűzhely közelében. Rám nézett.

— Anya szeretné tudni, befejezted-e már a munkát — kérdeztem.

— Igen — felelte. Újra rám nézett. — Befejeztem. — Egyre csak nézett rám.

— Mi történt? — kérdeztem. — Mi történt?

— Nem vagyok más, csak egy nigger — mondta. — Erről én nem tehetek.

Ott ült továbbra is a hideg tűzhely mellett a széken, fején a matrózkalappal, és csak nézett rám. Visszamentem a könyvtárszobába. Ha konyhára gondol az ember, mindig vidámság, meleg és sürgés-forgás jut az eszébe. Most azonban kihült a tűzhely, az edényeket mind elrakta már. senki sem akart enni ebben az órában.

— Befejezte? — kérdezte anyám.

- Ühüm — dünnyögtem.
- Mit csinál?
- Nem csinál semmit. Elkészült a dolgával.
- Megyek és megnézem — mondta Apa.
- Talán Jubahra vár, hogy érte jöjjön és hazavezesse — jegyezte meg Caddy.
- Jubah elment — mondtam. Nancy mesélte nekünk, hogy egy reggel, mikorra felébredt, Jubah eltűnt mellőle.
- Elhagyott — mondta Nancy. — Bizonyára Memphisbe ment. Egy időre elbújt a rendőrség elől.
- Legalább megszabadultunk tőle — mondta Apa. — Remélem, ott is marad.
- Nancy fél a sötétségtől — mondta Jason.
- Akárcsak te — vágta rá Caddy.
- Én nem félek — tiltakozott Jason.
- Gyáva kutya vagy — mondta Caddy.
- Nem félek — ismételte Jason.
- Csend, Candace! — mondta anyám. Apa visszajött.
- Lemegey az ösvényen Nancyvel — mondta. — Azt mondja Jubah visszatért.
- Láta? — kérdezte anyám.
- Nem. Valami néger mondta neki, hogy látta a városban. Nem maradok soká.
- Egyedül akarsz hagyni, hogy Nancyt hazakíséred? — kérdezte anyám. — Az ő biztonsága fontosabb neked, mint az enyém?
- Nem maradok soká.
- Itt hagyod a gyerekeket védelem nélkül, amikor az a néger, Jubah, a közelben van?
- Én is megyek — mondta Caddy. — Engedd meg, Apa.
- Ha olyan szerencsétlen lenne, hogy gyerekei lennének, mit tenne ő velük? — jegyezte meg Apa.
- Én is akarok menni — szólt Jason.
- Jason! — mondta anyám. Ez Apának szólt. Hallatszott a hangján, amint kimondta. Mintha azt hitte volna, hogy apám egész nap azon törte a fejét, hogyan tehetne olyasvalamit, ami neki a legkevésbé sem tetszik, s azt is tudta, apám hamarosan így is fog tenni. Én csendben maradtam, mert Apa meg én egyaránt tudtuk, hogy anyám, ha ez idejében eszébe jut, azt kívánja majd, hogy vele maradjak. Így Apa rám se nézett. Én voltam a legöregebb, kilencéves, Caddy hétéves volt, Jason pedig öt.
- Semmi az egész — mondta apám. — Nem maradunk soká.
- Nancynek fején volt a kalapja. Az ösvényhez értünk. — Jubah mindig jó volt hozzám — mondta Nancy. — Ha két dollárja volt, az egyiket mindig nekem adta. — Tovább haladtunk az ösvényen. — Csak ezt az utat megtegyem — mondta később —, utána minden rendben lesz.
- Az ösvény mindig homályban volt. — Ez az a hely, ahol Jason anyyira megijedt mindszentek napján — mondta Caddy.
- Nem ijedtem meg — vetette ellen Jason.

— Nem tehetne valamit Rachel néni a férjeddél? — kérdezte Apa. Rachel néni nagyon öreg volt. Nancy háza mellett lakott egy viskóban, teljesen egyedül. Haja fehér volt, egész nap az ajtóban pipázott. Többé már nem dolgozott. Azt mondták, ő Jubah anyja. Néha ő is azt mondta, máskor pedig azt állította, nem is rokona Jubahnak.

— De igen, féltél — mondta Caddy. — Jobban féltél, mint Frony. Jobban féltél, mint T. P. Jobban féltél, mint a niggerek.

— Senki sem bír velem — szólt Nancy. — Azt mondta, felébresztetem benne az ördögöt, s azt most csak egyetlen dolog tudja megnyugtatni.

— De hát elment — mondta Apa. — Többé már semmitől sem kell félned. A fehér embereket pedig jobb ha békében hagyod.

— Miféle fehér embereket kell békében hagynia? — kérdezte Caddy. — Hogyan hagyja békében őket?

— Nem ment ő sehová — mondta Nancy. — Érzem, hogy a közelben van. Érzem, hogy itt van az ösvény közelében. Hallja, hogy beszélgetünk, minden szót hall, elbújt valahová, és vár rám. Nem láttam, és nem is fogom látni, csak még egyszer, a borotvával. Azzal a borotvával, amit az inge alatt visel a hátán, zsineggel a nyakába akasztva. Még csak nem is fogok igazán meglepődni.

— Nem féltél — szólt újra Jason.

— Ha rendesen viseled magad, elkerülhetted volna — mondta Apa. — De most már mindegy. Lehet, hogy már St. Louisban van. Már talán más asszonyt is talált magának, és téged el is felejt egészen.

— Ha így van, akkor jobb, ha erről nem tudok meg semmit — felelte Nancy. — Mert akkor meglessem, ha öleli, és levágom a karját. Levágom a fejét, felmetszem az asszony hasát, és megmutatom, hogy...

— Csend legyen! — szólt rá Apa.

— Kinek a hasát metszed fel, Nancy? — kérdezte Caddy.

— Nem féltél — ismételte Jason. — Egyedül is végig mernék menni ezen az úton.

— Ugyan — válaszolt Caddy. — Rá sem mernéd tenni a lábadat, ha nem volnék veled.

II.

Dilsey még mindig beteg volt, és mi minden este hazakísértük Nancyt, amíg csak Anyánk meg nem jegyezte: Meddig fog ez még tartani? Én maradjak egyedül ebben a nagy házban egy ijedt néger miatt?

A konyhában egy szalmazsákot helyeztünk el Nancy számára. Egy éjszaka valami hangra ébredtünk. Nem volt sem éneknek, sem sirásnak nevezhető, a sötét lépcsők felől hallatszott. Anyám szobájából fény szűrődött ki, hallottuk, amint Apa lemegy a hátsó lépcsőn a hallba. Caddy és én szintén a hallba mentünk. A padló hideg volt. Lábunk nagyújját felgömbítettük, hogy ne érintse a padlót, és a hangot figyeltük. Ének volt, és mégsem ének, olyan hang, amilyent négerek hallatnak.

Később abbahagyta, s hallottuk, amint Apa feljön a hátsó lépcsőn, mi pedig a lépcső felső részéhez mentünk. Aztán újra megszólalt a hang

— Tudom — erősítgette Nancy. — Itt van és vár rám. Tudom. Elég soká éltem vele. Tudom, mit akar tenni, még mielőtt ő maga tudná.

— Igyál egy kis kávé — unszolta Dilsey. Nancy a szájához emelte a csészét és belefűjt. Szája úgy csücsörödött előre, mint egy viperáé, vagy mintha gumiból volna. Ajka sápadt volt, mintha minden pirosságát a kávéra fűjta volna.

— Én nem vagyok nigger — mondta Jason. — Te nigger vagy, Nancy?

— Én a pokol szülötte vagyok, gyerekek — felelt Nancy. — Nemsokára már az sem leszek. Hamarosan megyek vissza oda, ahonnan jöttem.

III.

Miközben a kávé itta, két kézre fogva a csészét, ismét azt a furcsa hangot hallatta, úgyhogy a kávé szétfröccsent, s a kezére meg a ruhájára ömlött. Úgy ült ott könyökével a térdére támaszkodva, kezével a csészét tartva, a nedves csésze fölött nézve ránk, egyre csak azt a hangot hallatva.

— Nézd Nancyt — szólalt meg Jason. — Már nem kell főznie nekünk. Dilsey már jól van.

— Te hallgass! — szólt rá Dilsey. Nancy továbbra is kezében tartotta a csészét, tekintetét ránk szegezte, de a hang egyre csak jött belőle, olyan volt ez, mintha ketten volnának, az egyik bennünket nézne, a másik pedig a hangot hallatná. — Miért nem engeded, hogy Mr. Jason telefonáljon a rendőrfőnöknek? — kérdezte tőle Dilsey. Nancy ekkor elhallgatott, de hosszú barna kezében továbbra is ott tartotta a csészét. Újra megpróbált inni a kávéból, de kilötyögtette a kezére meg a ruhájára, azután letette a csészét. Jason egyre őt figyelte.

— Nem tudom lenyelni — jegyezte meg Nancy. — Nyelek, de mégsem megy le a torkomon semmi.

— Menj le a kunyhóhoz — mondta Dilsey. — Frony majd betesz neked egy szalmazsákot, nemsokára én is ott leszek.

— Őt egy nigger sem akadályozhatja meg abban, amit tenni akar — szólt Nancy.

— Én nem vagyok nigger — mondta Jason. — Ugye, nem vagyok nigger, Dilsey?

— Persze, hogy nem vagy az — hagyta rá Dilsey. Nancyre nézett. — Hát akkor mit akarsz tenni?

Nancy ránk pillantott. Szeme gyorsan mozgott, úgy tetszett, mintha attól tartana, hogy nem ér rá bennünket hosszabb ideig nézni; egyébként alig mozdult. Egyszerre nézett mindhármunkra. — Emlékeztek arra az éjszakára, amikor a ti szobátokban aludtam? — kérdezte. Arról beszélt, amikor reggel felébredtünk és játszottunk vele. Csendben kellett játszanunk a szalmazsákján, amíg csak Apa fel nem ébredt, és el nem érkezett a reggeli ideje. — Menjetelek, és kérjétek meg édesanyátokat, engedje meg, hogy megint itt maradjak éjszakára — mondta. — Még szalmazsák sem kellene. Megint játszánánk egy kicsit.

Caddy megkérdezte Anyát. Jason is velünk jött. — Négerék nem alhatnak a házamban — mondta anyám. Jason sírva fakadt. Mindaddig sírt, amíg anyám azt nem mondta neki, hogy három napig semmiféle csomagot nem kap, ha nem hagyja abba. Jason erre kijelentette, hogy felhagy a sírással, ha Dilsey csokoládés kalácsot süt neki. Apa is ott volt.

— Miért nem teszel valamit — kérdezte tőle anyám. — Miért van rendőrség a világon?

— Miért fél Nancy Jubahtól? — kérdezte Caddy. — Anya, te félsz Apától?

Mit tehetnének? — mondta Apa. — Ha Nancy nem látta a férjét, hogyan találhatnának rá a rendőrök.

— Akkor meg miért fél? — kérdezte Anya.

— Azt mondja, itt van a közelben. Azt mondja, tudja, hogy ma este itt van.

— És ennek mi igyuk meg a levét — mondta Anyám. — Én vára-kozzok egyedül ebben a nagy házban, míg ti egy néger nőt hazakísértek.

— Te tudod, hogy én nem lesek rád kinn törrel a kezemben.

— Abbahagyom, ha Dilsey csokoládés kalácsot süt nekem — mondta Jason. Anya ránk szólt, hogy menjünk ki, Apa pedig azt mondta, nem tudja, kap-e Jason csokoládés kalácsot, de nagyon jól tudja, mit kaphat egy percen belül. Visszamentünk a konyhába Nancyhez.

— Apa azt mondja, menj haza, zárd be az ajtót, és minden rendben lesz — mondta Caddy. — De mi lesz rendben, Nancy? Haragszik rád Jubah? — Nancy könyöke a térdén volt, keze pedig a térdéi között, így fogta a csészét, és közben mereven belebámult. — Mit tettél, hogy Jubah haragszik rád? — kérdezte Caddy. Nancy kiejtette kezéből a csészét. Nem tört el a padlón, csak a kávé folyt ki belőle, Nancy továbbra is ülve maradt, kezét még mindig úgy tartotta, mintha a csészét fogná. Újra hallatni kezdte azt a bizonyos hangot, de fennhangon. Nem volt ez ének, de nem-ének se volt. Mi csak néztünk rá.

— Ugyan már! — szólt rá Dilsey. — Hagyd már abba! Szedd össze magadat. Megyek, megkeresem Vershet, ő majd hazakísér. — Dilsey kiment.

Mi Nancyt néztük. Válla továbbra is reszketett, de azért elhallgatott. Egyre csak néztük. — Mit akar veled Jubah csinálni? — kérdezte Caddy. — Elment, nincs itt.

Nancy újra ránk nézett — Ugye, jót játszottunk akkor, mikor egy éjszaka a szobátokban aludtam?

— Én nem is játszottam — mondta Jason. — Egy kicsit sem játszottam.

— Te aludtál — mondta Caddy. — Mintha ott sem lettél volna.

— Menjünk el az én házamba, és ott újra játszani fogunk — ajánlotta Nancy.

— Anya nem fog engedni — szóltam. — Túl késő van már.

— Ne is zavarjuk — mondta Nancy. — Majd reggel megmondjuk neki. Nem fog haragudni.

— Nem fog elengedni — mondtam újra.

— Ne kérdezzük meg — mondta Nancy. — Most ne is zavarjuk.

— Nem mondták, hogy nem mehetünk — szólt közbe Caddy.

- Nem is kérdeztük — mondtam én.
- Ha elmentek, én megmondom! — szólt Jason.
- Játszani fogunk — folytatta Nancy. — Nem fognak haragudni, az én házamban lesztek. Elég régóta dolgozom már nálatok. Nem fognak haragudni.
- Én nem félek veled menni — jelentette ki Caddy. — Jason az egyedüli, aki fél. Meg fogja mondani.
- Nem félek — mondta Jason.
- De igen — mondta Caddy. — Meg fogod mondani.
- Nem fogom megmondani — tiltakozott Jason. — Nem félek.
- Jason nem fél velem jönni — fordult hozzá Nancy. — Ugye, nem félsz, Jason?
- Jason meg fogja mondani — ellenkezett Caddy. Az ösvényen sötét volt. Kimentünk a kapun a rétre. — Fogadni mernék, ha valaki most előugrana a kapu mögül. Jason mindjárt elordítaná magát.
- Nem igaz — mondta Jason. Lefelé mentünk az ösvényen. Nancy hangosan beszélt.
- Miért beszélsz olyan hangosan? — kérdezte Caddy.
- Kicsőfia, én? — szólt Nancy. — Hallja? Quentin, Caddy és Jason azt mondják, hogy én hangosan beszélek.
- Úgy beszélsz, mintha mind a négyen veled volnánk — mondta Caddy. — Úgy beszélsz, mintha Apa is velünk volna.
- Én hangosan beszélek, Mr. Jason?
- Nancy misternek nevezte Jasont — mulatott Caddy.
- Hallja, milyen hangosan beszél Quentin, Caddy és Jason? — szólt Nancy.
- Mi nem beszélünk hangosan — mondta Caddy. — Egyedül te beszélsz úgy, mintha Apa is...
- Csitt — szólt rá Nancy. — Csitt, Mr. Jason...
- Nancy misternek nevezte Jasont, hehe...
- Csitt — mondta újra Nancy. Hangosan beszélt, amíg csak be nem mentünk a kerítés nyílásán, ahol máskor a batyuba kötött ruhával a fején szokott átbújni. Azután megérkeztünk a házhoz. Gyorsan mentünk. Nancy kinyitotta az ajtót. A ház lámpaszagú volt, Nancy szaga pedig kanócéra emlékeztetett, mintha egymásra lett volna szükségük, hogy ez a szag igazán érezhetővé váljon. Nancy meggyújtotta a lámpát, becsukta az ajtót, és betolta a reteszt. Azután abbahagyta a hangos beszédet, és ránk nézett.
- Mit csinálunk? — kérdezte Caddy.
- Mit szeretnétek csinálni? — fordult felé Nancy.
- Azt mondtad, játszani fogunk.
- Volt valami Nancy háza körül, aminek az ember megérezte a szagát. Ezt még Jason is észrevette. — Nem akarok itt maradni — mondta. — Haza akarok menni.
- Akkor eredj haza — szólt rá Caddy.
- Nem akarok egyedül menni — mondta Jason.
- Mindjárt játszani fogunk — szólt Nancy.
- Mit? — kérdezte Caddy.

Nancy az ajtó mellett állt. Úgy nézett ránk, mintha a szeme kifolyt volna.

— Mit akartok csinálni? — kérdezte.

— Mesélj nekünk valamit — indítványozta Caddy. — Tudsz valami mesét?

— Tudok — felelte Nancy.

— Akkor meséld el — mondta Caddy. Mindannyian Nancyre néztünk. — Nem tudsz te egy mesét sem — szólt Caddy.

— De igen — mondta Nancy. — Igen, tudok.

Közelebb jött hozzánk, és leült a tűz mellé egy székre. Még volt egy kis parázs, ezt felélesztette, hamarosan meleg lett. Pedig nem is volt szükség tűzre. Nagy lángot szított. Mesélni kezdett. Ugyanúgy mesélt, mint ahogy a szeme nézett, mintha sem a nézése, sem a beszéde nem tartozna többé hozzá. Mintha valahol másutt lett volna, másra várt volna. Csak a hangja volt jelen meg az alakja, annak a Nancynek az alakja, aki úgy át tudott bújni a kerítés nyílása alatt, fején a batyuba kötött ruhával, mintha az valami súlytalan léggömb volna. — És a királyné odaért az árokhoz, amelyben a rossz ember rejtőzködött. Mialatt ment át rajta, így szólt: „Csak átérnék szerencsésen ezen az árkon...” Ezt mondta...

— Milyen árkon? — kérdezte Caddy. — Olyan árkon, mint amilyen itt van? Miért ment át a királyné az árkon?

— Hogy hazamehessen — mondta Nancy. Egyre csak nézett bennünket. — Át kellett mennie az árkon, hogy hazamehessen.

— Miért akart hazamenni? — kérdezte Caddy.

IV.

Nancy ránk nézett. Abba hagyta a mesemondást. Csak nézett bennünket. Jason ültében mereven előrenyújtotta hosszúnadrágba bújtatott kis lábát. — Azt hiszem, ez nem szép mese — mondta. — Haza akarok menni.

— Talán jobb is lenne — jegyezte meg Caddy, és felkelt a padlóról. — Bizonyára éppen most keresnek bennünket. Az ajtó felé indult.

— Ne! — szólt rá Nancy. — Ne nyisd ki! — Gyorsan felkelt és utolérte a kislányt. Nem nyúlt az ajtóhoz, a fareteszhez.

— Miért ne? — kérdezte Caddy.

— Gyere vissza a lámpához — mondta Nancy. — Mindjárt játszani fogunk. Nem kell elmennetek.

— Haza kell mennünk — ellenkezett Caddy. — Hacsak valami nagyon szépet nem játszunk. — De azért mégis visszatért Nancyvel a tűz és a lámpa mellé.

— Haza akarok menni — mondta Jason. — Meg fogok mondani mindent.

— Tudok egy másik mesét is — mondta Nancy. Egészen közel állt a lámpához. Úgy nézett Caddyre, mint mikor valaki egy botot egyen-

súlyoz az orrán. Hogy Caddyt láthassa, lefelé kellett néznie, de szeme állása mégis olyan volt, mintha valami botot egyensúlyozna.

— Nem akarom meghallgatni — ellenkezett Jason. — Dörömbölni fogok a padlón.

— Szép mese — mondta Nancy. — Sokkal szebb, mint a másik.

— Miről szól? — érdeklődött Caddy. Nancy a lámpa mellett állt. Kezét a lámpán tartotta, hosszan és barnán rajzolódott ki alakja a fény-nyel szemben.

— A kezed a cilinderen van — szólt Caddy. — Nem süti a kezedet?

Nancy a kezére nézett, amely a lámpacilinderen nyugodott, majd lassan elhúzta. Caddyre nézett, közben tördelte hosszú kezét, amely olyan volt, mintha kötéllel a csuklójához erősítették volna.

— Csináljunk valami mást — ajánlotta Caddy.

— Haza akarok menni — nyafogott Jason.

— Van egy kis pattogatni való kukoricám — mondta Nancy. Caddyre nézett, aztán Jasonra, majd rám, végül ismét Caddyre. — Van egy kis kukoricám...

— Nem szeretem a pattogatott kukoricát — szólt Jason. — Inkább cukrot akarok.

Nancy Jasonra nézett. — Te tartod majd a serpenyőt. — Még mindig a kezét tördelte; és keze hosszú, petyhüdt és barna volt.

— Jó — egyezett bele Jason. — Egy kicsit még maradok, ha tartatom. Caddynek nem szabad tartania. Ha ő tartja, hazamegyek.

Nancy újra felszította tüzet. — Nézd, Nancy a tűzbe teszi a kezét — szólt Caddy. — Mi van veled, Nancy?

— Van még egy kis kukoricám — mondta Nancy. — Van még valamennyi. — Az ágy alól elővette a serpenyőt. Törött volt. Jason sírni kezdett.

— Most nem lesz pattogatott kukorica — mondta.

— Mindenképpen haza kell mennünk — szólt Caddy. — Gyere, Quentin.

— Várj! — kiáltotta Nancy. — Várj! Majd megjavítom. Akartok segíteni nekem?

— Nem akarok már semmit — mondta Caddy. — Nagyon késő van már.

— Majd te segítesz nekem, Jason — szólt Nancy. — Nem akarsz segíteni nekem?

— Nem — szólt Jason. — Haza akarok menni.

— Csitt — mondta Nancy. — Csitt. Figyeljetek. Figyeljetek rám. Mindjárt megcsinálok, s aztán Jason tarthatja. — Egy darab drótot kerített, és összeerősítette a serpenyőt.

— Nem fog tartani — jegyezte meg Caddy.

— Dehogynem — mondta Nancy. — Figyeljetek ide. Most segítsenek lemorzsolni a kukoricát.

A kukorica is az ágy alatt volt. Belemorzsoltuk a serpenyőbe, melyet aztán Nancy segített Jasonnak a tűz fölé tartani.

— Nem pattog — mondta Jason. — Haza akarok menni.

— Várij! — szólt rá Nancy. — Mindiárt pattogni kezd. Utána játszani fogunk. — Egészen közel ült a tűzhöz. A lámpa bele olyan magasan állt, hogy füstölni kezdett.

— Miért nem csavarod lejjebb egy kicsit? — kérdeztem.

— Jól van ez így is — felelt Nancy. — Majd megtisztítom. Csak várjatok egy kicsit. Egy perc múlva pattogni fog a kukorica.

— Nem hiszem, hogy pattogni fog — mondta Caddy. — Mindenképpen haza kell mennünk. Aggódni fognak értünk.

— Nem fognak — erősködött Nancy. — Mindjárt pattogni fog. Dilssey majd megmondja, hogy velem vagytok. Elég régóta dolgozom nálatok. Nem fognak haragudni, ha az én házamban vagytok. Várjatok csak. Egy perc múlva pattogni kezd.

Ekkor Jasonnak egy kis füst ment a szemébe és sírni kezdett. A serpenyőt a tűzbe ejtette. Nancy felkapott egy nedves rongyot, és megtörölte Jason arcát, de az nem hagyta abba a sírást.

— Csitt — szólt rá. — Csitt. — Jason azonban nem hallgatott el. Caddy kivette a serpenyőt a tűzből.

— Megégett — mondta. — Még egy kis kukorica kellene, Nancy.

— Mind beletettétek? — kérdezte Nancy.

— Igen — felelte Caddy. Nancy ránézett. Elvette tőle a serpenyőt, kötényébe öntötte a megfeketedett kukoricát, és hosszú barna kezével változtatni kezdte a szemeket, mi pedig néztük.

— Nincs több? — kérdezte Caddy.

— Nincs — mordta Nancy. — Nincs. Nézzétek, ez nem égett meg. Most csak...

— Haza akarok menni — szólt újra Jason. — Meg fogom mondani.

— Csend! — szólt Caddy. Valamennyien hallgattunk. Nancy fejét a bereszelt ajtó felé fordította, szeme megtelt a lámpa vörös fényével. — Valaki jön — mondta Caddy.

Nancy ekkor halkán újra azt a furcsa hangot hallatta, a tűz mellett ült, kezét a térdei közt lógatta; arcán egészen hirtelen nagy csöppekben kiütközött a verejték, s aztán kis patakokban folyt lefelé a képén, minden egyes csepp a tűz fényének egy-egy parányi részét vitte magával, amíg csak az álláról le nem cseppent.

— Nem sir — jegyeztem meg.

— Nem sírok — mondta Nancy. Szemét lehunyta. — Nem sírok.

Ki az?

— Nem tudom — válaszolta Caddy. Az ajtóhoz ment és kinézett.

— Most haza kell mennünk — mondta. — Apa jön.

— Meg fogom mondani — szólt Jason. — Ti akartátok, hogy ide jöjjenek.

A víz még mindig szakadt Nancy arcáról. Székén az ajtó felé fordult. — Hallgassatok rám. Mondjátok meg neki... Mondjátok meg neki, hogy mi most játszani fogunk. Mondjátok meg neki, hogy gondotokat viselem reggelig. Kérjétek, engedje meg, hogy nálatok aludjam a padlón. Mondjátok, hogy szalmazsák sem kell. Játsszani fogunk. Ugye, emlékeztek, milyen jól játszottunk akkor?

— Én nem is játszottam — mondta Jason. — Megsértettél. Füstöt kergettél a szemembe.

V.

Apa belépett. Ránk nézett. Nancy nem kelt fel.

— Mondjátok meg neki — szólt hozzánk Nancy.

— Caddy akarta, hogy idejőjtek — mondta Jason. — Én nem akartam jönni.

Apa a tűzhöz lépett. Nancy felnézett rá. — Nem mehetnél Rachel nénihez éjszakára? — kérdezte tőle Apa. Nancy felnézett Apára, keze a térdei közt volt. — Nincs itt — mondta Apa. — Láttam volna. Egy lélek sincs a közelben.

— Ott van az árokban — állította Nancy. — Ott vár rám az árokban.

— Ostobaság — mondta Apa. — Honnan tudod, hogy itt van?

— Kaptam egy jelet — felelt Nancy.

— Miféle jelet?

— Itt találtam. Az asztalon volt, amikor bejöttem. Egy disznócsont volt, rajta volt még egy véres húsdarab is, ott feküdt a lámpa mellett. Kint van valahol a közelben. Ha kimennek az ajtón, nekem végem van.

— Kinek van vége, Nancy? — kérdezte Caddy.

— Nem vagyok fecsegő — mondta Jason.

— Ostobaság — szólt Apa.

— Itt van kint a közelben — mondta Nancy. — Benéz az ablakon, és várja, hogy elmenjenek. Akkor végem van.

— Ostobaság — mondta Apa. — Zárd be a házad, és mi elvezetünk Rachel nénihez.

— Az semmit sem segít — szólt Nancy. Nem nézett fel Apára, de az lenézett rá, hosszú, petyhüdt, szüntelenül mozgó kezét nézte. — Elodázni a dolgot semmit sem érne.

— Hát akkor mit akarsz tenni? — kérdezte Apa.

— Nem tudom — felelt Nancy. — Semmit sem tehetek. Csak elodázhatom a dolgot. Az pedig semmit sem használna. Tudom, hogy amit kapok, az jár nekem. Tudom, hogy nem kapok többet, mint ami jár.

— Mit kapsz? — kérdezte Caddy. — Mi jár neked?

— Semmi — szólt közbe Apa. — Mindannyiutoknak ágyba kell menni.

— Caddy akarta, hogy jöjtek — mondta újra Jason.

— Menj el Rachel nénihez — tanácsolta Apa.

— Az nem segít — ellenkezett Nancy. Könyökét a térdére támasztotta, hosszú keze a térdei közt volt, továbbra is így ült a tűz mellett. — Még a konyhájuk sem segítene. Még ha a gyerekekkel együtt aludnék is a padlón, reggelre akkor is ott feküdnék véresen és...

— Hallgass! — kiáltott rá Apa. — Zárd be az ajtót, oltsd el a lámpát és feküdj le.

— Félek a sötétben — mondta Nancy. — Félek, ha sötétben történik.

— Csak nem akarsz állandóan itt ülni az égő lámpa mellett? — kérdezte Apa. Ekkor Nancy újra azt a bizonyos hangot hallatta, közben a tűz mellett ült, könyökével a térdén, kezével a térdei között. — Az ördögbe is — morogta apám. — Gyerünk, gyerekek. Ideje lefeküdni.

— Ha mindannyian elmennek, nekem végem van — mondta Nancy.
— Holnapra halott leszek. A koporsóra való pénzem Mr. Lovelady-nél van.

Mr. Lovelady alacsony, piszkos ember volt, aki a négerek életbiztosítására szánt pénzét gyűjtötte össze, minden szombat reggel végigment a kunyhók között, egyik konyhától a másikig, és beszédte a neki járó tizenöt centeket. Feleségével együtt szállodában lakott. Egy reggel a felesége öngyilkos lett. Egy gyerekük volt, egy kislány. Felesége öngyilkossága után Mr. Lovelady és a gyereke elment. Egy idő múlva Mr. Lovelady visszatért. Minden szombat reggel láttuk végigmenni az ösvényen. A baptista templomba járt.

Apa a hátára vette Jasont. Kimentünk Nancy kunyhójának ajtaján; Nancy a tűz mellett ült. — Gyere, zárd be az ajtót — mondta neki Apa. Nancy meg se mozdult. Ránk sem nézett. Ott hagytuk a tűznél ülve, a nyitott ajtó mellett, nehogy a sötétben történjen valami.

— Mondd, Apa — kérdezte Caddy —, miért fél Nancy Jubahtól? Mit akar tenni vele Jubah?

— Jubah nincs is itt — mondta Jason.

— Nincs — szólt Apa. — Nincs itt. Elment.

— Hát akkor ki les rá az árokban? — kérdezte Caddy. Az árok felé néztünk, azután odaértünk, ahol az ösvény egy darabig lefelé haladt a kövér szőlőtőkék között, majd újra felfelé emelkedik.

Varga Zoltán fordítása

A nemrég elhalálozott író That Evening Sun Go Down című novellájának kevésbé ismert változata a This Is My Best című antológiából.